

Wanneer Israël weer zeggen zal:

De HEERE is onze Rechter,

De HEERE is onze Wetgever,

De HEERE is onze Koning.

Dan....

„Dan“, dat is dus: wanneer het ongehoorzame eigenwillige volk, weer vragen gaat naar de ordinarissen Gods.

Dan worden de amechtige joden de wereldveroveraars; dan worden de lammen onder hen overwinnaars.

„de buit van 't overwonnen land

„viel zelfs den vrouwen in de hand...“

* * *

Verstaan wij deze waarheid genoeg? Wij menschen van onzen tijd, die vol is van begeerten en beloften, vol van idealen en vol van verwachtingen — voor dezen tijd....

O verstaan wij dat genoeg, wij, die ook de belofte van de toekomst-glorie van Jezus Christus hebben? Wij weten, dat Gods koninkrijk het winnen zal. Maar wat komt er van terecht? Ik bedoel niet van die overwinning, maar van die wetenschap, en van de troost van die wetenschap?

De Heere moet ons misschien leiden in de woestijn, zegt ge, met een herinnering aan 't geen we vorige week zeiden.

Ja, misschien — en toch....

God heeft ook een anderen weg dan de weg der diepte. Dat is de weg der gehoorzaamheid, de weg van den terugkeer, de weg van de wending tot den God des Verbonds.

Willen wij, als christenen in ons persoonlijk leven, in ons huiselijk leven, in ons sociale leven, — misschien ook in ons kerkelijk leven — niet al te vaak eigen rechter, eigen wetgever en eigen koning zijn?

En zijn we daarom niet vaak zoo slap en zoo hopeloos aan den ondergang overgegeven als een wrakke schuit midden in de golven?

Religie is niet eerst troost en dan gehoorzaamheid.

Het is eerst gehoorzaamheid, en dan troost. En dan komt de kracht.

Zelfs voor de lammen komt de roef en de buit.

* * *

Maar zie, we willen niet; we kunnen niet; we verzetten ons.

O, wonder Gods.... ook daartoe kwam het Kindeke in de kribbe, om ons te vernederen, om ons te breken, om ons goddelijk recht te leeren.

De HEERE, onze Rechter....

Dat is de Bonds-God, die Zijn zaak en onze zaak liet berechten door Zijn Zoon aan het kruis.

Dat is genade.

Dat is sterkte.

Dat is zelfs voor den lamme: overwinning... oorlogsbuit.

Dat is voor een verbroken zondaar een overwonnen heil.

J. W.

KERKELIJK LEVEN.

In de Donaulanden.

XVIII.

Hoe te cordeelen over het Calvinisme in Hongarije? IV.

Om even den draad van het vorige artikel op te rapen.

Ik trachtte de oorzaken te belichten, waarom het Calvinisme in Hongarije er niet zoo gunstig voorstaat als het Calvinisme in ons land toen Kuyper verzamelen blies.

Ik bracht daarbij zoowel historische als statistische factoren in rekening.

De laatste zijn trouwens ook voor een goed deel historisch, omdat ze zich reeds sedert lang gezel hebben.

Daaronder noemde ik vooral het gemengde huwelijk.

Dat is feitelijk de wortel van veel kwaad. Het Calvinisme is er niet onbelangrijk door verzwakt. Schriftlezing in het gezin en openlijk gebed van den huisvader bleven achterwege.

Ook het volgende, wat wij als een nieuwen factor wenschen aan te duiden, staat hiermee in verband.

N.l. dat zich in Hongarije niet in zulk een mate

als hier een Gereformeerde zede heeft gevormd.

Dit woord is de laatste jaren hier nog al eens over de tong gegaan.

Men kan zeer zeker de Gereformeerde zede te hoog aanslaan.

Onder de Gereformeerde zede heeft men te verstaan een bepaalde levenshouding, welke eertijds uit Gods Woord werd afgeleid en welke zich in de historie heeft vastgezet.

Nu kan het gebeuren, dat het op een oogenblik niet wordt ingezien, hoe de Gereformeerde zede op een gegeven punt met den eisch der Schrift samenhangt.

De Gereformeerde zede heeft met elke gewoonte dit gemeen, dat men haar oorsprong niet op elk moment klaar voor zich heeft.

Dat kan ook niet, anders ging er veel te veel energie verloren.

De gewoonte is een kapitaal, waarmee men werkt, maar waarvan men niet bij elken gulden, welken men uitgeeft, zich rekenschap geeft, hoe men dien precies heeft verkregen. Wie op die manier zou willen handeldrijven, zou een onbruikbaar mensch in de maatschappij zijn.

Maar van tijd tot tijd moet de band van de Gereformeerde zede aan het Woord toch weer blootgelegd.

Men heeft zich te vergewissen, dat men onder den naam van Gereformeerde zede niet een zekere gewoonte heeft laten binnensluipen, welke door geen Goddelijk gebod wordt gesteund.

Vooral in tijden van crisis, wanneer sommigen tegen een bepaald punt der Gereformeerde zede in verzet komen, mag dat niet nagelaten.

De Gereformeerde zede mag nooit haar autoriteit hieraan ontleenen, dat zij van de vaders is overgeleverd.

Want dat stempelt haar wel tot zede, maar nog niet tot Gereformeerde zede.

Nooit ook mag zij eenig gezag oefenen naast of boven de Schrift.

Dat wil natuurlijk ook weer niet zeggen, dat ieder bij machte is, den oorsprong van iets, dat tot de Gereformeerde zede behoort, na te gaan.

Daarvoor is diepe Schriftkennis van noode en een helder inzicht in de historische omstandigheden.

Iets kan b.v. vroeger wel geboden zijn geweest door de omstandigheden en nu niet meer, omdat de omstandigheden sinds totaal veranderd zijn.

Dat alles dringt tot nauwgezette overweging.

Hoewel niemand iets tegen zijn conscientie mag doen, vergeet men toch ook niet, dat de Gereformeerde zede ten laatste niet het eigendom is van individuen, maar van de Gereformeerde gemeenschap.

Komt men tot de konklusie, dat in dit of dat opzicht de Gereformeerde zede niet te handhaven is, dan mag men zijn redeneering wel hieraan toetsen, of ze niet tot leidend motief heeft de individueele hooghartigheid tegenover de gemeenschap, in dit geval tegenover het Gereformeerde volk.

Want het konflikt tusschen individu en gemeenschap vormt den achtergrond van een massa kritiek.

Ook dient hierop te worden gelet.

Terwijl onze vadersen gewoon waren te vragen: wat is in deze omstandigheid de eisch der Schrift? wordt thans de neiging steeds sterker om in deze vraagstelling heil te zoeken: kan dit of dat niet binnen den kring van het geoorloofde worden getrokken?

Dat laatste is niet Gereformeerd meer.

De Gereformeerde levensbeschouwing streeft er naar het terrein van het geoorloofde, d.w.z. van dat, waartrent men geen zeker voorschrift vindt in de Schrift, tot steeds kleiner afmetingen terug te brengen en dat van het gebodene door een dichter leven bij het Woord en een teederder omgang met zijn God uit te breiden.

De Gereformeerde zede is geen heilig huisje.

Zij is evenmin als het dogma het hoogste hof van beroep.

Zij bezit zelfs lang de vastheid van het dogma niet.

Zij kan nooit als akkoord van gemeenschap gelden.

En toch.... de Gereformeerde zede beteekent een kostelijk patrimonium.

Dat voelt men het best als men eenigen tijd in

een omgeving verkeert, waar de Gereformeerde zede haar zegenenden invloed niet heeft geoefend.

Of ook daar, zooals in Hongarije, waar de Gereformeerde zede niet zulk een levensmacht werd.

Het spreekt vanzelf, dat, waar het gemengde huwelijk zoozeer in zwang is gekomen als in de Donaulanden, de Gereformeerde zede, welke vroeger ook daar vaste lijnen trok, veel van haar kracht moest inboeten.

Geheel verdwenen is ze niet.

Bij de streng Gereformeerden is ze in eere.

Maar overigens moest zij haar zeggenschap met andere zeden, met name met de Roomsche, welke in meer dan één opzicht een wereldsche is, deelen.

In mijn vorige artikelen schreef ik reeds over gebrek aan Zondagsheiliging en bezoek aan jaarmarkten, die als ik goed gezien heb, in vluchtigen voorbijgang niet het karakter van onze beruchte kermiszen, onzaliger gedachtenis, dragen, maar meer zijn wat het woord aanduidt, doch dan toch ook op Zondagen gehouden worden, waaronder zelfs de diensten in de Gereformeerde Kerken lijden.

Wordt dan ook de Gereformeerde ontwaking, welke daar thans wordt aanschouwd, een beweging, welke de Gereformeerde Kerken doorzuurt, dan zal de Gereformeerde zede weer de plaats verkrijgen, welke haar toekomt.

Nu wilt de vraag naar het geoorloofde het in het gemeen nog altijd van de vraag naar den eisch des Heeren.

Intusschen schijnt de toestand daar in de laatste maanden een groote verandering te hebben ondergaan.

Toen ik in Hongarije verbleefde stonden de kansen voor een vreedzame doordringing van het zuiverder Calvinisme er alleszins gunstig voor.

De aktie van prof. Sebestyén en de zijnen onderzocht althans geen openlijken heftigen tegenstand.

De laatste berichten echter zijn van minder opwekkenden aard.

Zagen wij daar gaarne de reformatie van kerk en leven zonder scheuring of splitsing verlopen, wij zijn thans van zorg vervuld, dat dit niet zoo zal gaan.

En dat niet, omdat de Hongaarsche Gereformeerde Kerk zelf zich daartegen verzet.

Maar door andere invloeden.

Er heeft zich gevormd een kring van, wat men daar noemt, Mottisten, zoo geheeten naar den bekenden John Mott.

De beginselen, door dezen gepropageerd voor jongeliedenverenigingen, zending enz., wil men daar een kerkelijke toepassing geven.

De man, die hierin leiding geeft en kortelings tot hoogleeraar te Budapest werd benoemd is een zekere Viktor. Hij studeerde eenige jaren in Amerika, kwam in persoonlijke aanraking met John Mott, maakte diens gedachten tot de zijne en ijvert thans voor een algemeen christendom in Hongarije.

Hij opende een fel offensief tegen prof. Sebestyén.

Tegenover de „Kalvinista Szemle“ (Hongaarsche Herald) richtte hij op de „Reformatus Figyelő“ (Gereformeerde Wachter), daarbij misbruik makend van den naam Gereformeerd. Heeft toch in Hongarije „Calvinistisch“ een uitgebreidere beteekenis dan bij ons, „Gereformeerd“ duidt meer aan het principieel Calvinistische, gelijk wij dat verstaan.

Hij vindt helaas steun in pietistische kringen alsook bij hen, die in het buitenland aan universiteiten hebben gestudeerd, waar de Gereformeerde beginselen kontrabande zijn.

Naar men vermoedt, wordt hij vanuit Amerika financieel overvloedig gesteund.

Dit werpt een zwarte schaduw over de lichtende toekomst van het echte Calvinisme in Hongarije en omliggende landen.

Binnen de Hongaarsche Gereformeerde Kerk wordt thans een strijd gestreden als er in eeuwen niet voorkwam.

Maar prof. Sebestyén en zijn getrouwen houden stand.

Zelfs zij, die vroeger wel met hem sympathiseerden, maar dat niet zoo openlijk deden blijken, treden nu voor het front.

Een invloedrijke persoonlijkheid als prof. Kovács van Budapest, begaafd spreker, geboren takticus, geleerde van naam, verleent zijn medewerking aan de „Hongaarsche Herald“.

Hoe onze broeders in Hongarije zelf den toestand